

Livet i Östersjön – Europa 2024 Underwater Fauna & Flora

Östersjön – vårt unika inlandhav

Det verkar kanske konstigt att tala om någon som ung, som är några tusen år. Men i geologisk tid är det nästan ingenting. Andra hav räknar sin ålder i hundratals miljoner år. Men Östersjön, det är bara en tillfälligt översvämmad sänka på den europeiska kontinenten. Det borde egentligen inte vara hav här – det borde vara land eller kanske en sjö. Men nu är det ett hav, med sina alldeles särskilda förutsättningar och unika karaktär. Älskat för sina sandstränder och isslipade klipphällar, sina tångdoftande kuster, skärgårdar och öar, sitt fågelliv och sin fisk. Nyttjat av människor så länge människor funnits här. Numera är vi över 80 miljoner som bor i det grunda havets stora avrinningsområde, fördelade på 14 länder.

Bara de senaste 3 000 åren har Östersjön haft ungefär den salthalt det har nu, som gradvis sjunker från 10 promille i Öresund till nära noll längst uppe i Bottenviken. Det bräckta vattnet är en besvärlig miljö att leva i; för sött för många havsarter, för salt för många sötvattenarter. Ändå lever i Östersjön över 4 000 olika arter av bland andra kräftdjur och maskar, musslor och snäckor, kiselalger och cyanobakterier, flagellater och ciliater, grönalger, brunalger och rödalger, kärlväxter, fiskar, däggdjur och fåglar.

I grunda, avsnörda och riktigt vågskyddade vikar växer den vackra rödsträfsen, *Chara tomentosa*, i täta, korallrevsliknande ängar. Den hör precis som andra kransalger till grönalgerna, men liknar en kärlväxt med rotliknande trådar som gör att den kan hålla sig fast i mjuka botten. Den är känslig för båttrafik som rör upp partiklar från botten. Är man en växt som skapar levande materia med solljusets hjälp, och därmed utgör själva grunden i ekosystemet, kan grumling och skuggning vara fördödande.

Bland i övrigt mycket små plankton svävar också öronmaneten, *Aurelia aurita*, med sin genomskinliga ljusst blå eller rosa klocka. De fyra "öronen" är i själva verket förökningsorgan. Liksom andra maneter har den en fas i livet då den sitter fast på botten, i form av en millimeterhög polyp. Från den knoppas sedan en hel bunt nya små manetklockor av. Öronmaneten följer med vattenströmmarna och äter mindre plankton, som den bedövar med de svaga nässelceller som sitter på de tunna, korta tentaklerna längs randen på klockan.

Ute i Östersjöns öppna vatten simmar också ännu några hundra tumlare, *Phocoena phocoena*, vår enda val – snabb som en pil och mycket skygg. Den andas luft precis som vi människor, ger di till sin kalv i nio månader och kommunicerar med hjälp av klickljud. Den lilla populationen i Östersjön är akut utrotningshotad. Liksom många andra djur i vårt hav är de hårt drabbade av miljögifter och undervattensbuller, och de fastnar också i fiskenät och drunknar.

Genom att lära känna invånarna i vårt bräckta inlandhav och förstå vad de behöver kan vi bättre ta hand om havet. Havet och vi människor – vi behöver varandra.

Michaela Lundell
Stockholms universitets Östersjöcentrum

Frimärken:

Design: Carina Länk. Illustration efter fotounderlag: Lars Sjööblom

Foto: Peter Verhoog/Buiten-beeld, Joakim Hansen/Azote Library, Juuso Haapaniemi

Motivblad:

Design: Carina Länk. Foto: Joakim Hansen/Azote Library

Utgivningsdag: 2024-04-25

Life in the Baltic Sea – Europa stamps 2024 Underwater Fauna & Flora

The Baltic Sea – our unique inland sea

It may seem strange to call something "young" that is a few thousand years old. But in terms of geological time, it is almost nothing. Other seas are hundreds of millions of years old. But the Baltic Sea is just a temporarily flooded depression on the European continent. There shouldn't really be a sea here – there should be land, or perhaps a lake. But for now it is a sea, with very special environmental conditions and unique character. Loved for its sandy beaches and rounded rocks, its seaweed-scented coasts, archipelagos and islands, its birdlife and fish. Used by humans as long as humans have been present here. Today, there are over 80 million of us living in the vast catchment basin of the shallow sea, spread across 14 countries.

Only in the last 3,000 years has the Baltic Sea had roughly the salinity it has now, gradually decreasing from 10 g/kg in the Sound between Sweden and Denmark to close to zero in the Bay of Bothnia in the far north. The brackish water is a difficult environment to live in; too fresh for many marine species, too salty for many freshwater species. Yet the Baltic Sea is home to more than 4,000 different species, including crustaceans, worms and molluscs, diatoms and cyanobacteria, flagellates and ciliates, green, brown and red algae, vascular plants, fish, mammals and birds.

In shallow, secluded bays almost completely protected from waves, the beautiful stonewort *Chara tomentosa* grows in dense, coral reef-like meadows. Like other charophytes, it belongs to the green algae but is similar to a vascular plant, with root-like threads that allow it to attach to soft seabeds. It is sensitive to boat traffic that stirs up particles from the bottom. If you are a plant, creating living matter with the help of sunlight, thus forming the very basis of the ecosystem, turbidity and shading can be devastating.

The moon jellyfish, *Aurelia aurita*, with its pale blue or pink translucent bell, floats among otherwise very small plankton. Its four gonads (reproductive organs) can be seen through the top of the bell. Like other jellyfish, it has a life stage when it is attached to the sea floor, in the form of a millimeter-high polyp. From the polyp, a whole bundle of new small jellyfish bells are budded off. The moon jellyfish drifts with the water currents and eats small plankton, which it stuns with the cnidocytes on its short, thin tentacles along the edge of the bell.

In the open waters of the Baltic Sea a few hundred harbour porpoises are still living. *Phocoena phocoena*, our only whale is fast as an arrow and very shy. It breathes air just like humans, nurses its calf for nine months and communicates using clicks. The small population in the Baltic Sea is critically endangered. Like many other animals in our sea, they are severely affected by environmental toxins and underwater noise, and they also get caught in fishing nets and drown.

By getting to know the inhabitants of our unique, brackish inland sea and understanding their needs, we can take better care of the Baltic Sea. The sea and us humans – we need each other.

Michaela Lundell
Stockholm University Baltic Sea Centre

Stamps:

Design: Carina Länk. Illustration based on photo: Lars Sjööblom

Photo: Peter Verhoog/Buiten-beeld, Joakim Hansen/Azote Library, Juuso Haapaniemi

Collector's sheet:

Design: Carina Länk. Photo Joakim Hansen/Azote Library

Day of issue: 25 April 2024